

Lutra lutra (Linnaeus, 1758) Vidra, euroazijska vidra

Engleski naziv: Otter

Red: Zvijeri (Carnivora)

Porodica: Kune
(Mustelidae)

Potporodica: Vidre
(Lutrinae)

Rod: *Lutra*

Slika 1. Vidra (*Lutra lutra*) u vodi. Foto: J. Bohdal

Opis vrste

Vidra je poluvodena ili semiakvatična životinja iz porodice kuna (lat. Mustelidae) koja se prepoznaje po dugom vitkom tijelu, kratkim nogama te dugim, jednoliko koničnim repom. Ukupna dužina tijela kod mužjaka koji teže oko 10 kg iznosi od 100 do 135 cm, od čega na rep otpada od 40 do 50 cm. Ženke su u prosjeku manje te njihova ukupna dužina tijela iznosi od 90 do 125 cm, dok je dužina repa od 35 do 45 cm, a težina oko 7 kg.

Krznno koje pokriva tijelo je smeđe do tamnosmeđe boje, sa svjetlijom trbušnom stranom koja je sivkasta do bijela. Pojedine se jedinke mogu razlikovati po svjetlijem području u obliku mrlje koje se nalazi na grlu. Na glavi se ističe široka njuška, dok su uši slabo razvijene. Sve četiri šape između pet prstiju imaju plivajuću kožicu.

Pri elegantnom plivanju vidra ostavlja za sobom val u obliku slova U, a izvan vode proviruju joj samo oči i nos. Kada roni pod vodom, ostavlja lanac mjehurića zraka na površini. Vidrinno je krznno glatko kada je uronjeno u vodu te se izvan vode brzo suši, pri čemu se dlake sljepljuju dajući trnoviti izgled.

Prehrana

U prehrani vidre prevladavaju ribe, a druge dvije skupine plijena koje imaju znatan udio u prehrani (>33%) su rakovi i vodozemci (uglavnom žabe). Vidra se normalno hrani svakom vrstom ribe u razmjeru s njenom brojnošću te nema dokaza da izbjegava bilo koju vrstu. Rakovima se vidre hrane u ljetnim mjesecima.

cima, a žabama obično u zimskom i proljetnom razdoblju. Vidra će povremeno loviti i druge kralješnjake (vodene ptice i glodavce) te beskralješnjake ako su dostupni.

Slika 2. Vidra za vrijeme hranjenja ribom. Foto: J. Bohdal

Slika 3. Ostaci ribe nakon hranjenja vidre.
Foto: M. Jelić

Slika 4. Stari izmet vidre s ostacima rakova iz porodice Astacidae. Foto: M. Jelić

Biologija

Vidra je uglavnom aktivna noću, dok preko dana leži u brlogu pod zemljom (eng. holt) ili u skloništu iznad zemlje (eng. hover, couch). Pojedine vidre koriste znatan broj mjesta za odmor i često leže na dosta otvorenim prostorima. Većinom su to mjesta uz korijenje stabala, grubi ležajevi u trski ili šašu i slično, s time da su od vode udaljena do 10 m (ponekad do 50 m).

Od osjetila, vidra ima dobro razvijen osjet vida, sluha i njuha. U uvjetima slabe svjetlosti pod vodom oslanja se na osjet dodira pomoću brkova (vibrissae) te je vid od manjeg značenja. S obzirom na to da se rijetko glasaju svojim prodornim zviždukom, kratkim cvrčanjem te režanjem i pištanjem, komunikacija se između vidri odvija pomoću mirisa. Izmetom karakterističnog mirisa vidre označavaju svoj teritorij ostavljajući ga na istaknutim mjestima kao što su velike stijene, debla na obali, ušća pritoka i kanala u glavnu rijeku ili ispod mostova. Najčešće su lokacije ostavljanja izmeta (eng. sprainting site): na vidrinim stazama, u blizini mjesta za odmor i na mjestima ulaska i izlaska iz vode. Osim izmeta, mogu se pronaći i želatinozne izlučevine (jellies). Veličina teritorija varira ovisno o fizikalnim značajkama vode i o dostupnosti hrane. Prema Kruuk i sur. (1993) srednja je vrijednost gustoće vidri jedna jedinka po 15 km toka.

Vidre su samotnjačke životinje koje se obično sastaju s jedinkama drugog spola samo u vrijeme parenja. Ženke nose mlade dva mjeseca i mogu ih okotiti u bilo koje doba godine. (Izuzetak je otočje Shetland na kojem se okot mladih događa u ljetnim mjesecima.) Svoje mlade vidre okote u natalnim brlozima. Ti brlozi nisu poput onih koji se koriste za podizanje mladih te kod njih nisu vidljive nakupine izmeta kao kod drugih brloga. Teško ih je pronaći i zato što su često znatno udaljeni od vode, s neprimjetnim ulazima i s malo dokaza o prisutnosti vidre. Ženka samostalno bez mužjaka podiže 2, a rjeđe 3 mlada koji su slijepi prvih 35 dana. U vodu mladi ulaze prvi put kad imaju oko 3 mjeseca, a majčinim mlijekom hrane se do svog 4 mjeseca nakon čega uče samostalno loviti. S oko godinu dana mlade vidre postaju samostalne i odlaze u potragu za vlastitim teritorijem. Neke od njih ne putuju daleko već ostaju u blizini teritorija majke, dok druge mogu preći i više od 150 km u razdoblju od dva mjeseca.

Odrasle vidre plivaju brzinom od 1,5–2 km na sat i to po 7 do 8 sati po lovnoj noći, pa ukupno mogu prijeći od 3 do 10 km. Normalno im je vrijeme ronjenja 10–40 sekundi, a najveća zabilježena dubina zarona 15 m.

U zatočeništvu vidre mogu živjeti od 11 do 16 godina, dok u divljini žive puno kraće, uglavnom od 3 do 4 godine.

Znakovi prepoznavanja vrste

Vidra je vrsta čiju je rasprostranjenost na nekom području relativno lako istraživati zato što ostavlja brojne znakove prisutnosti kao što su **izmet** (eng. spraints), **želatinozne izlučevine probavila** (eng. jellies) i **otisci stopala**. Izme-

tom i želatinoznim izlučevinama vidra označuje svoje područje obitavanja ili teritorij i često ih ostavlja na istaknutim mjestima. Izmet se ponekad može naći na travi ili na vrhu malog humka (eng. sign heap) koji vidra napravi sakupljajući šapama okolnu zemlju, pijesak ili šljunak.

Slika 5. Humak s izmetom na vrhu (eng. sign heap). Foto: M. Jelić

Izmet vidre lako se prepoznaje po tome što sadrži kosti i ljuske riba. Ipak, ovisno o njihovoj starosti, izgledaju različito tako da razlikujemo svježi, srednje stari i stari izmet. **Svježi izmet** je mekan, vlažan te ima jak miris koji podsjeća na riblje ulje, star je do nekoliko dana i ima crnozelenu boju. **Srednje stari izmet**, starosti između jednog i tri tjedna, tamne je boje, suhi, tvrdi i još uvijek ima intenzivan miris. Nakon više od tri tjedna **izmet postaje star**, sive je boje, suh, lako se raspada te ima slabi miris. Isprani stari izmet izgledom podsjeća na hrpu pepela od cigare.

Slika 6. Svježi izmet vidre. Foto: M. Jelić

Slika 7. Srednje stari izmet vidre. Foto: M. Jelić

Slika 8. Stari izmet vidre. Foto: M. Jelić

Želatinozne izlučevine mogu biti različitih boja, od svijetložute do tamnosmeđe i uvijek imaju intenzivan miris ribljeg ulja.

Slika 9. Želatinozna izlučevina vidre (eng. jelly). Foto: M. Jelić

Otisak širokog, gotovo okruglog **prednjeg stopala** vidre dug je 6–6,5 cm, a širina mu ovisi o tome kako se peti prst utisnuo i postavio u stopalu te iznosi oko 5,5 cm. Nešto je izduljeniji i veći otisak **stražnjeg stopala** u kojem se često vidi otisak petne kvržice. Dužina otiska stražnjeg stopala, uključujući petnu kvržicu, iznosi od 6 do 9 cm, a širina od 5,5 do 6 cm. U nekim se otiscima mogu vidjeti pandže i kožna opna među prstima.

Slika 10. Otisak prednjeg stopala vidre. Foto: M. Jelić

Slika 11. Otisak stražnjeg stopala vidre. Foto: M. Jelić

Slika 12. Skica stražnje i prednje šape vidre.

Slične vrste i razlikovne karakteristike

Vidra je najbližnja ostalim vrstama iz porodice kuna, naročito iz rodu *Mustela* (npr. vrste *Mustela putorius* – europski tvor i *Mustela lutreola* – vidrica) i *Martes* (npr. vrste *Martes martes* – kuna zlatica i *Martes foina* – kuna bjelica), no te vrste nisu primarno vezane za vodena staništa. Pri slabijoj vidljivosti, moguća je zamjena s bizamskim štakorom (*Ondatra zibethicus*), nutrijom (*Myocastor coypus*) i dabrom (*Castor fiber*) koji pripadaju redu glodavaca (Rodentia).

Izmet vidre ima karakterističan slatki miris, puno ugodniji miris od izmeta tvora (*Mustela putorius*), te obično nedostaje zasukani kraj često sastavljen od perja i dlake koji je čest kod izmeta drugih predstavnika porodice kuna. Otisci stopala vidre imaju veće dimenzije od otisaka stopala drugih kuna, no ipak je moguća zamjena s tvorom (*Mustela putorius*).

Stanište

Staništa vidre su primarno slatke vode, ali može ju se naći i na morskim obalama te u estuarijima. Vidra živi u gotovo svim tipovima površinskih kopnenih voda i močvarnih staništa. Kao važne grupe staništa ističu se stajačice, tekućice, hidrofitska staništa slatkih voda te obrasle obale površinskih kopnenih voda i močvarna staništa. Podaci prikupljeni radiopraćenjem i analizom mjesta

Slika 13. Tipičan brdski potok kao stanište vidre – Park prirode Papuk. Foto: M. Jelić

Slika 14. Tipična nizinska rijeka kao stanište vidre – rijeka Pakra kod Lipovljana. Foto: M. Jelić

Slika 15. Rijeka Krupa, primjer rijeke krškoga krajolika. Foto: M. Šijan

stradavanja vidri na prometnicama pokazuju da one koriste malene potoke i jarke uključujući suhe vodotoke kao redovne putove kretanja.

Unutar prirodnih vrijednosti kemijska svojstva vode imaju mali utjecaj na vidre, osim ako utječu na zalihe hrane. Primjerice umjerena eutrofikacija može biti korisna za vidre ako dovodi do povećanja brojnosti određene vrste ribe, iako prekomjerna eutrofikacija može biti štetna kad se dogodi suprotan učinak. Vidre nisu izravno pogođene pH-vrijednostima unutar normalnog raspona, ali gdje kisele kiše uzrokuju prekomjernu kiselost u vodotocima, to može imati nepovoljan utjecaj na zalihe hrane.

Razvijena obalna vegetacija osigurava gradnju brloga i skloništa te povećava zalihe hrane no nije ograničavajući činitelj za prisutnost vidre na određenom području. U načelu, čini se da većina fizičkih svojstava vodotoka utječe na vidru samo ako ima utjecaj na dostupnost hrane ili ako je prepreka za kretanje vidre duž toka. Značajnu prijetnju mogu predstavljati mjesta na kojima su vidre prisiljene napustiti vodu i prijeći prometnu cestu.

Rasprostranjenost

Hrvatska

U Hrvatskoj je vidra široko rasprostranjena u vodenim staništima kontinentalnog i gorskog dijela s rijetkim izuzecima kao što su rijeka Kupa uzvodno od Ozlja, rijeka Dobra uzvodno od Ogulina i rijeka Gacka. U mediteranskoj regiji prisutna je u vodotocima rijeka: Zrmanje, Krke te njihovim pritocima. Na području Istre tijekom posljednjih istraživanja prisutnost vidre nije zabilježena.

Europa

Vidra je rasprostranjena u gotovo cijeloj Europi, Aziji i sjevernoj Africi. U većini zapadne i srednje Europe vidra je posljednjih desetljeća bila rijetka i na rubu izumiranja. Stabilne populacije postojale su u zapadnim rubnim područjima

Slika 16. Rasprostranjenost vidre u Hrvatskoj prema istraživanjima provedenima tijekom 2009. godine.

Europe kao što su Portugal, Irska, Škotska, dijelovi Španjolske, Francuske, Engleske i Walesa te u istočnim područjima, u pojasu od Finske do Grčke. Danas je stanje populacije vidre znatno povoljnije i postoji sklonost povećanju njene brojnosti u većini europskih zemalja.

Uzroci ugroženosti

O uzrocima ugroženosti vidre u Hrvatskoj zna se malo zato što je vrsta u Hrvatskoj slabo istražena. Može se pretpostaviti da su glavni uzroci ugroženosti vidre u Hrvatskoj: fragmentacija i gubitak staništa kroz kanaliziranje obala, smanjenje ukupne površine i proizvodnih kapaciteta ribnjaka u kontinentalnom dijelu Hrvatske, onečišćenje vodotoka, smrtnost na prometnicama te nezakoniti lov.

Slika 17. Primjer vidre stradale na prometnici.
Foto: D. Mikić

Kategorija ugroženosti (nacionalna prema IUCN kategorijama):

DD (Nedovoljno poznata, vjerojatno ugrožena vrsta)¹

Postojeća zakonska zaštita (nacionalna, međunarodna):

Hrvatska

U Hrvatskoj je vidra neposredno zaštićena prema Pravilniku o proglašenju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 99/09) kao strogo zaštićena zavičajna svojta, a posredno prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 70/05) i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode (NN 139/08).

Europa

Od međunarodnih konvencija čiji je potpisnik Republika Hrvatska vidra se nalazi na:

- Dodacima II i IV Direktive o staništima (Direktive o zaštiti divlje flore i faune i njihovih prirodnih staništa);
- Dodatku II Bernske konvencije (Konvencije o zaštiti divlje flore i faune i njihovih prirodnih staništa);
- Dodatku I Washingtonske konvencije ili CITES-a (Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune).

Dosadašnje spoznaje o vidri u Hrvatskoj

Vidra je u Hrvatskoj do sada bila iznimno slabo istražena te se podaci o njejoj brojnosti i rasprostranjenosti mogu vidjeti jedino iz godišnjih lovačkih izvještaja o odstrijeljenoj divljači. Do 1965. godine, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, ubijano je godišnje oko 100 do 150 vidri. Taj se broj od 1972. godine vjerojatno smanjio jer je nastupila zakonska zaštita i zabrana lova (Antolović i sur., 2006). U sklopu provedbe projekta NATURA 2000 u Hrvatskoj vidra je tijekom 2009. godine prvi put istražena na području cijele Hrvatske te su prikupljeni detaljni podaci o njejoj rasprostranjenosti. Potrebno je provesti ciljane biološka i ekološka istraživanja vidre u Hrvatskoj, kao i provoditi praćenje stanja populacije kako bi se ta vrsta što uspješnije zaštitila.

¹ Moguća je promjena kategorije ugroženosti zbog istraživanja u posljednjih nekoliko godina, posebice 2009. godini, koja su znatno proširila znanje o rasprostranjenosti vidre u Hrvatskoj